

משפיעות

רעיונות לפרשת השבוע מתוך תורתו של הרב יצחק גינזבורג שליט"א

ראש השנה: קדימה, רפורמה!

הגוף בסדר גמור...

נחשוב על הגוף והנשמה שלנו. הגוף הוא הצד המעשי: מה עושים בפועל, איך מתנהגים ועל פי אילו כללים חיים. יש בו 'כן' ו'לא' ברורים. בשבת שובתים ממלאכה, אוכלים אוכל כשר, נותנים צדקה ונזהרים שלא לפגוע באחר. ההלכה מגיעה אל הפרטים הקטנים ביותר, ומעניקה לחיים שלנו צורה. זו היהדות כפי שהיא חיה בגוף, בידיים וברגליים.

הנשמה היא הפנימיות של כל זה. היא התודעה איתה אנחנו פועלים, ההבנה שלנו בשביל מה אנחנו עושים את הדברים ומה אנחנו רוצים לפעול באמצעותם. הנשמה, החלק האלוקי שבנו, היא זו שמסוגלת וצריכה להתגמש, ללמוד ולגלות פנים חדשות באותה מציאות. אנחנו ממשיכים לחיות באותו עולם, אבל כל היחס אליו משתנה.

כאן נמצא הפגם של הרפורמות הלא רצויות. כולן ראו צורך לשנות את הגוף היהודי. את התפיסה שלי שאשאר כפי שהיא, ואילו המצוות יצטרכו להתאים את עצמן אליה: אם הלכה או מנהג מסוים אינם מתיישבים עם מה שנראה לי נכון, אשנה אותם כאוות נפשי. כך המחשבה נשארת מקובעת, בעוד המעשה נדרש להשתנות בכל פעם מחדש.

אך האמת היא לא כן, להיפך: מהגוף היהודי הבורא מרוצה, הגוף הוא מושלם! הוא אוהב את קיום המצוות הפשוט, את ההלכות ואת מנהגי ישראל, ושמח ביהודי שמתנהג בפועל כפי הכתוב בתורה. את ה'כן' וה'לא' האלה הוא רוצה כפי שהם. השבת לא מתיישנת, והתפילין אינן זקוקות לשדרוג. מה שזקוק להתחדשות הוא האופן שבו אנחנו ניגשים אליהן.

דווקא הנשמה צריכה את השינוי. עלינו לבדוק מחדש את הכיוון שלה ואת התמונה שיש לה על החיים. אפשר להחזיק בתפיסות ישנות גם כשמקיימים את כל המצוות, ולהניח שכך צריכה להיראות עבודת ה' לעולם. כעת צריך להסכים לפתוח את הראש, להקשיב ולגלות שיש תכלית רחבה יותר מזו שהכרנו.

זהו שינוי עמוק מאוד. אנחנו נשארים נאמנים לכל פרטי המעשה, ובאותו זמן לומדים להבין את כל חיינו מחדש. אדם יכול להניח תפילין באותו סדר עשרים שנה, ובוקר אחד לקלוט שהוא עושה משהו אחר לגמרי. הגוף היהודי נותן לנו את היציבות, והנשמה יכולה להתחדש בתוכו. כדי לראות עד כמה הדבר משמעותי, נחזור אל החידוש שחוללה החסידות.

השבת נחגוג את ראש השנה ונפתח שנה חדשה. אחרי חשבון הנפש של חודש אלול, אנחנו מגיעים אל החג עם רצון לתקן, להשתפר ולהתחיל מחדש. בדרך כלל אנחנו חושבים על דברים שנרצה להוסיף או לשנות בחיינו: ללמוד יותר, להתפלל טוב יותר, להתנהג יפה יותר. אבל יש שינוי שנוגע לעצם הגישה שלנו לחיים, לאופן שבו אנחנו מבינים מי אנחנו ובשביל מה אנחנו כאן. במאמר השבוע ננסה להבין מהו, ואיך נוכל להיכנס איתו לשנה החדשה.

הסדר הישן נגמר

נקפוץ ישר למים: כדי שמשויח יבוא, צריכה להיות מהפכה תודעתית, שינוי עמוק וחדש בכל חיי היהדות. אנחנו צריכים לעבור מן התפיסה הישנה שלנו אל תודעה חדשה, ללמוד להסתכל אחרת על החיים ועל התפקיד שלנו בעולם. כל עוד אנחנו נשארים בצורת החשיבה המוכרת, גם הציפייה שלנו לגאולה מוגבלת למה שאנחנו מכירים. נבהלתם? חכו להמשך...

התחדשות כזו כבר התרחשה בעם ישראל עם הופעת החסידות. הבעל שם טוב, ואחריו המגיד ממעזריטש ואדמו"ר הזקן, מייסד חסידות חב"ד, חשפו וגילו עולם שלם בתוך היהדות – תורת החסידות. החידוש הגדול היה שפתאום התאפשר לנו להבין אחרת את הקשר שלנו עם הבורא ומצוותיו. כמובן, ממשיכים לקיים את אותן מצוות, אבל הכל קיבל חיים חדשים. לקראת ביאת המשיח אנחנו זקוקים להתחדשות נוספת, עמוקה לא פחות. זהו עניינו של הסדר החדש הנדרש מאיתנו כיום – להיכנס לממד חדש של עבודת הבורא. במילה אחת, אנחנו צריכים רפורמה. רפורמה כזו שתתן צורה חדשה לדבר קיים.

אולם, כיוון שאנחנו יודעים קצת היסטוריה, הצהרה זו לא יכולה לעבור לנו בשקט... הרי אנחנו מכירים היטב גם שינויים שלא הועילו לעם ישראל, בלשון המעטה. תנועת הרפורמה פגעה ביהדות בשם הרצון לחדש אותה, ולא חסרים שינויים דומים לפניה ולאחריה, שלא ממש היטיבו עם עם ישראל ולקשר הקדוש שלו עם הבורא.

אם כן, הרצון בשינוי כשלעצמו אינו מספיק. שינוי יכול לחדש ולהחיות, ובאותה מידה הוא יכול גם להרוס את הדבר אותו רוצים לתקן. מה מבדיל בין הדברים? כדי לענות, צריך לברר קודם את מה בדיוק אנו רוצים לשנות. מוכנים?

מי באמת בשביל מי?

בפירושו על הפסוק הראשון בתורה מביא רש"י שהעולם נברא "בשביל התורה" ו"בשביל ישראל". שתי הסיבות קשורות זו בזו, אבל היחס ביניהן דורש בירור - מי בשביל מי? האם עם ישראל הוא בשביל התורה, או שהתורה ניתנה בשביל עם ישראל?

התפיסה שקדמה לחסידות העמידה במרכז את התורה. התורה היא התוכנית האלוהית של הבריאה, ועל פיה העולם צריך להתנהל. אבל תוכנית, טובה ככל שתהיה, צריכה מישהו שיבצע אותה - ולשם כך יש עם ישראל. אנחנו לומדים את הוראות התורה ומקיימים אותן, ומוציאים את רצון הבורא אל הפועל. לפי התפיסה הזו, ישראל הם בשביל התורה.

החסידות גילתה את העומק שבדברי חז"ל ש"מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר". עוד לפני התורה, הבורא רוצה בישראל. הנשמה היהודית היא "חלק אֵלֹהִים ממעל ממש", והתורה ניתנה כדי לגלות לנו את הקשר העצמי הזה. באמצעות המצוות מתגלה בתוך חיינו מי אנחנו באמת. התורה היא בשביל ישראל.

נשים לב מה השתנה כאן. אתמול קמתי בבוקר כדי למלא את התפקיד שלשמו נבראתי: לקיים את התורה. היום אני קם בבוקר ויודע שהבורא רוצה בי, ושבאמצעות התורה אני יכול לגלות את הקשר שלי איתו. בכל מצווה ובכל פרט של החיים היהודיים הנשמה שלי מקבלת ביטוי. אני עושה את אותו מעשה, אבל כל המבט שלי עליו, ובעקבות כך על עצמי - השתנתה.

משום כך, אדמו"ר הזקן הוא גם מחבר ספר התניא, ספר היסוד של החסידות, וגם מחבר השולחן ערוך, ספר ההלכה למעשה. הוא מאיר את נשמת התורה ובאותו זמן מבאר בדקדוק את הלכותיה המעשיות; שני הדברים שייכים לרפורמה. החידוש הפנימי מחיה את קיום המצוות, והנאמנות למעשה מאפשרת לחידוש להתגלות בחיים. וכפי הכתוב בשיר השירים "חדשים גם ישנים": האור החדש מגלה את העומק שהיה טמון בתורה כל הזמן.

אז בשביל מה אנחנו כאן, בעצם?

אחרי שגילינו שהתורה היא בשבילנו, אפשר לכאורה להרגיש שהגענו אל המנוחה: הבורא אוהב אותנו, התורה ניתנה לנו, והעולם כולו נברא בשביל ישראל. עכשיו נוכל לטפח את החיים היהודיים שלנו, ללמוד, להתפלל ולשמוח בחלקנו. מה עוד חסר?

חסרה שאלה אחת: בשביל מה אנחנו כאן? אם התורה היא בשביל ישראל, האם ישראל הם התכלית האחרונה? כאן אנחנו מגיעים אל החידוש המשיחי, אל הרפורמה שלנו: ישראל הם בשביל העולם. נשלחנו לכאן בשביל האנושות כולה, כדי להביא את העולם אל תיקונו.

הבורא רוצה שתהיה לו "דירה בתחתונים". הוא רוצה להיות נוכח בגלוי דווקא בעולם הגשמי שלנו; העולם צריך להיות לו לבית. לשם כך נתן לנו את התורה ושלח אותנו לכאן, כדי שנזכר את המציאות, נאיר אותה באמונה ונאפשר לו להתגלות בתוכה. במבט כזה, כל המעלות שלנו מקבלות כיוון של שליחות.

להיות בשביל העולם פירושו להיות בשביל הבורא. העולם יקר לו והוא רוצה לדור בו, ואנחנו רוצים למלא את רצונו. הבורא עצמו, כביכול, 'יצא מעצמו' בבריאת העולם: הוא שלם ואינו חסר דבר, ובכל זאת רצה להיות כאן. כך גם אנחנו צריכים לצאת מעצמנו. כל הטוב שיש בנו, כל מה שקיבלנו וכל מה שלמדנו, נועד לפעול גם מעבר לגבולות שלנו, בעולם כולו.

לצאת מהגטו

הנה השינוי למעשה: גם כשאנחנו בארצנו, ארץ ישראל, אנו עלולים להישאר בתוך גטו תודעתי, עסוקים רק בחיים שלנו ובקהילה שלנו. אנחנו יודעים שאנחנו בסדר, מקיימים תורה ומצוות והכל, ובינתיים העולם נשאר בחוץ. אבל האמת היא שהתכלית שלנו נמצאת דווקא במפגש איתו: להביא שלום אמיתי לעולם, שהאנושות כולה תכיר את הבורא.

אנחנו יוצאים אל העולם עם הגוף היהודי שלנו, בגאווה ובנאמנות, בלי לשנות מהתורה מאומה. הנשמה היא שמקבלת כיוון חדש. היהדות שלנו נעשית שליחות כלפי העולם כולו, והקשר שלנו עם הבורא מעורר אותנו לדאוג למה שהוא רוצה. כשברור לנו בשביל מי אנחנו כאן, גם החיים היהודיים עצמם מתמלאים בכוחות חדשים.

נשוב אל השנה החדשה: בכל שנה בראש השנה נשפך על העולם אור חדש ומיוחד, המאפשר לנו לשאוב ממנו חידושים שלא היו לנו עד כה. בשנה זו, לאחר קריאת המאמר הזה, ננסה מעט להשתנות ולרכוש את התודעה המשיחית, החדשה. בראש השנה הזה ננסה לשאוב אור חדש גם אלינו, שיאיר גם מאיתנו החוצה, ולגשת אל כל העולם אחרת. אנו פה בשביל הבורא ובשביל העולם. תודעה זו היא חדשה, רפורמה... אבל דווקא היא הדרך אל הגאולה. ואולי אפילו נצליח לראות שהשדרוג קלט והצליח, והמשיח יפתיע אותנו מעבר לפינה...

[מתוך התוועדות ח"י אלול תשפ"ו (מתורגם), אפרת]

מפי גדולי החסידות

אומר הרב אברהם יצחק הכהן קוק:

כל מה שנוגע לישראל אינו מוגבל לחוג הפרטי המצומצם, אלא משפיע מן המרכז על ההיקף כולו. ישראל בעמים, ארץ ישראל בארצות ותורת ישראל באמונות - שלושה מרכזים

שגנוזים בהם אורות נעלמים, המזינים את כל העולם כולו, מעלים ומקדשים אותו. סגולת ישראל לא ניתנה כדי להישאר בפנים, אלא כדי לקדש ולהעלות את הנשמה שבכל עם ודבר.

[מעובד על פי ספר 'אורות ישראל', פרק ה, פסקה א]

התוכן אינו מוגה על ידי הרב. העלון נכתב על ידי תלמידים, האחראיות על הכותבים בלבד.

אהבתם את העלון? רוצים לקבל אותו בכל שבוע לדוא"ל? הצטרפו לרשימת התפוצה, ע"י שליחת בקשה לכתובת הדוא"ל של העלון. לכל ענייני העלון, פניות, הערות והקדשות, יש לפנות לכתובת alon@alonmashmaut.org. נשמח לקבל את תגובתכם!

בקרו באתר שלנו: alonmashmaut.org